

ISSN 2786-5827

Електронне наукове видання

НАУКОВИЙ ВІСНИК МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ НАУКОВЦІВ.

Серія: економіка, управління, безпека, технології

SCIENTIFIC BULLETIN OF THE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF SCIENTISTS

Series: Economy, Management, Security, Technology

Том 4, № 4, 2025

Volume 4, Issue 4, 2025

www.man.org.ua

Наказом МОН України від 10.10.2022 р. №894 видання включено до **категорії «Б»** за спеціальностями:
051 – економіка; 072 – фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок; 073 – менеджмент;
076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність; 292 – міжнародні економічні відносини

DOI 10.56197/2786-5827/2025-4-4-3

УДК 336.14(477)

Кужелєв Михайло Олександрович,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
Національний університет “Києво-Могилянська академія”,
вул. Г. Сковороди, 2, Київ, 04070, Україна
e-mail: m.kuzheliev@ukma.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7895-7879>
Researcher ID: G-6791-2019
Scopus ID: 56786432900

Нечипоренко Аліна Володимирівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна
e-mail: a.nechyporenko@kubg.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>
Researcher ID: G-5950-2019
Scopus ID: 57217314806

Kuzheliev Mykhailo,
Doctor of Economics, Professor,
Professor of Department of Finance,
National University of “Kyiv-Mohyla Academy”,
2 Skovorody str., Kyiv, Ukraine, 04070,
e-mail: m.kuzheliev@ukma.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7895-7879>
Researcher ID: G-6791-2019
Scopus ID: 56786432900

Nechyporenko Alina,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Finance,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
18/2 Bulvarno-Kudriavska str., Kyiv, Ukraine, 04053
e-mail: a.nechyporenko@kubg.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>
Researcher ID: G-5950-2019
Scopus ID: 57217314806

СТРУКТУРА ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

STRUCTURE OF EXPENDITURES OF THE STATE BUDGET OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

Вступ. В Україні відбулися значні трансформації у сфері публічних фінансів в умовах воєнного стану. Структура державного бюджету фактично поділилася на “цивільну” та “військову” складові, кожна з яких має специфіку формування доходів і видатків. Важливу роль відіграє міжнародна фінансова допомога, яка спрямовується виключно на фінансування “цивільної” частини бюджету, тоді як оборонні витрати покриваються за рахунок внутрішніх надходжень. Дослідження структури бюджетних видатків в умовах воєнного стану дозволяє виявити зміни у пріоритетах державної політики та оцінити вплив цих змін на соціальні програми уряду.

Матеріали і методи. Інформаційну основу проведеного аналізу склали офіційні дані Міністерства фінансів України, Національного інституту стратегічних досліджень, аналітичні звіти міжнародних інституцій та наукові праці українських дослідників. Мета статті – на основі системного аналізу дослідити трансформації в структурі видатків Державного бюджету України в умовах воєнного стану й оцінити наслідки таких змін. У ході проведення дослідження було застосовано методи аналізу і синтезу, системного підходу, порівняння, узагальнення, наукової абстракції.

Результати і обговорення. В умовах воєнного стану значно поглиблюються фінансові виклики, які є наслідком необхідності фінансування оборони, відновлення критичної інфраструктури та соціальної підтримки постраждалого населення країни. Проаналізовано динаміку видатків Державного бюджету України за 2021-2024 рр. та виявлено зростання частки оборонних видатків у структурі бюджету в умовах воєнного стану та відповідне скорочення фінансування соціальних програм, що змінює пріоритети бюджетної політики. Наголошено на необхідності пошуку збалансованих рішень у бюджетній політиці, які б поєднували пріоритетність оборонних витрат із підтримкою соціально-економічного розвитку.

Висновки. В умовах воєнного стану відбулося зростання видатків Державного бюджету України, де пріоритетним було фінансування оборони та безпеки. Така структура є об’єктивно необхідною для збереження державності, проте супроводжується скороченням видатків на освіту, охорону здоров’я, соціальний захист тощо. Це створює ризики щодо погіршення якості життя та уповільнення інноваційного розвитку. Тому виникає потреба у збалансуванні бюджетних пріоритетів, удосконаленні процедур коригування бюджетних програм, оптимізації управління державним боргом та активізації залучення міжнародної допомоги для відбудови країни.

Ключові слова: державний бюджет, видатки, структура видатків, дефіцит бюджету, бюджетна політика, публічні фінанси, воєнний стан.

Introduction. In Ukraine, significant transformations have taken place in the sphere of public finance under martial law. The structure of the state budget has effectively been divided into “civilian” and “military” components, each of which has specific characteristics in terms of revenue and expenditure. International financial assistance plays an important role, as it is directed exclusively to financing the “civilian” part of the budget, while defense expenditures are covered by domestic revenues. Research into the structure of budget expenditures under martial law allows us to identify changes in government policy priorities and assess the impact of these changes on the government's social programs.

Materials and methods. The information basis for the analysis was provided by official data from the Ministry of Finance of Ukraine, the National Institute for Strategic Studies, analytical reports from international institutions, and scientific works by Ukrainian researchers. The purpose of

the article is to use systematic analysis to study the transformations in the structure of Ukraine's state budget expenditures under martial law and to assess the consequences of such changes. The research employed methods of analysis and synthesis, a systematic approach, comparison, generalization and scientific abstraction.

Results and discussion. Under martial law, fiscal challenges are significantly exacerbated by the need to finance defense, restore critical infrastructure, and provide social support to the affected population of the country. The dynamics of Ukraine's state budget expenditures for 2021-2024 have been analyzed, revealing an increase in the share of defense expenditures in the budget structure under martial law and a corresponding reduction in funding for social programs, which is changing the priorities of budget policy. The need to find balanced solutions in budget policy that would combine the priority of defense spending with support for socio-economic development is emphasized.

Conclusions. Under martial law, Ukraine's state budget expenditures increased, with priority given to defense and security funding. This structure is objectively necessary to preserve statehood, but it is accompanied by cuts in spending on education, health care, social protection, etc. This creates risks of a deterioration in the quality of life and a slowdown in innovative development. Therefore, there is a need to balance budget priorities, improve procedures for adjusting budget programs, optimize public debt management, and intensify efforts to attract international assistance for the country's reconstruction.

Keywords: state budget, expenditures, expenditure structure, budget deficit, budget policy, public finance, martial law.

JEL Classification: H50, H56, H61

Вступ. В умовах воєнного стану в Україні відбулися суттєві соціально-економічні трансформації, які змінили не тільки настрої та ситуацію в суспільстві, а й вплинули на сферу публічних фінансів. Оскільки державний бюджет є основним інструментом реалізації державної політики, відбуваються функціональні та структурні зміни в бюджетній політиці країни. З одного боку, в його структурі де-факто з'явилося дві окремі складові – “цивільний бюджет” та “військовий бюджет”. З іншого, підходи як до формування доходної частини, так і структура видатків кожної зі складових також мають певні особливості, яких не було до лютого 2022 року. Збільшився й вплив урядів країн-партнерок України на “фіскальні правила гри”. Так, бюджетні гранти, які фактично закривають касові розриви можуть бути використані виключно на видатки “цивільної” складової і в жодному разі не приймають участі у фінансуванні бюджетних програм, пов'язаних з ЗСУ та оборонними заходами. Тобто, на оборону можна направляти виключно ресурси, які було мобілізовано завдяки системі податків та зборів з юридичних і фізичних осіб всередині країни. Саме тому дослідження структури видатків Державного бюджету України в умовах воєнного стану є актуальним і дозволяє зрозуміти, як саме змінилися пріоритети розвитку бюджетних відносин, а також як це вплинуло на соціальні програми уряду.

Матеріали і методи. Інформаційну основу проведеного аналізу склали офіційні дані Міністерства фінансів України, Національного інституту стратегічних досліджень, аналітичні звіти міжнародних інституцій та наукові праці українських дослідників. Слід зазначити, що вітчизняна економічна література останніх трьох років характеризується високим рівнем адаптивності до реалій війни та соціально-економічних наслідків бойових дій і тимчасової окупації окремих територій промислових регіонів на сході та півдні країни. На концептуальному рівні академічна спільнота пропонує власне бачення оновлення існуючої парадигми публічних фінансів з урахуванням непрогнозованої тривалості агресії РФ, тривалих шоків війни для економічної системи та домінант безпекового фактору в структурі видатків державного бюджету.

Так, І. Лютий та Н. Медведкова в своїх дослідженнях акцентують увагу на необхідності зміни цілей, інструментарію та пріоритетів сучасної бюджетної політики та розглядають внутрішні запозичення в якості важливого інструменту мобілізації ресурсів

(Лютій, 2023). Аналогічної позиції притримується А. Крисоватий, який пропонує переосмислення категорії “фіскальний простір публічних фінансів” та наголошує на інтеграції безпекового виміру у фіскальні відносини (Крисоватий, 2023). Зміни у структурі видатків держбюджету констатує Ю. Радіонов – пріоритети було зміщено на користь оборони, а потреба в ефективності їх управління суттєво зросла (Радіонов, 2024). Тенденцію структурних зрушень та зростання ваги оборонних видатків висвітлюють у своєму дослідженні М. Скорик та Т. Чемерис (Скорик, 2023). Водночас М. Тимошенко проводить поглиблений аналіз видатків Державного бюджету України за 2023 рік і констатує домінування безпекових потреб в їх структурі (Тимошенко, 2024). Науковий інтерес має й дослідження У. Ватаманюк-Зелінської, Я. Прицак та М.-П. Зелінського, які проаналізувавши видатки державних бюджетів за період з 2018 по 2022 роки показали переорієнтацію видаткових пріоритетів і роль міжнародних грантів в перший рік вторгнення росії в Україну (Ватаманюк-Зелінська, 2023). О. Рожко і К. Залужна акцентують увагу на необхідності спрощення процедур й посилення транспарентності для підвищення результативності бюджетних видатків в умовах війни (Рожко, 2023). С. Качула розглядає у своєму дослідженні методологічні підходи проведення фінансового аналізу та оцінки ефективності бюджетних видатків як інструментів підвищення результативності управління публічними фінансами (Качула, 2025). І. Чугунов, І. Любчак, А. Ватульов, М. Тітарчук, В. Чугунов та С. Зайчук пропонують напрями зміцнення макроекономічної стабільності й фінансової стійкості України в умовах воєнного стану шляхом раціонального розподілу бюджетних видатків (Чугунов, 2025). Але, зазначені дослідження не дозволяють в повному обсязі вирішити всі питання щодо трансформації структури видатків державного бюджету в умовах воєнного стану задля ефективного використання ресурсів країни.

Мета статті – на основі системного аналізу дослідити трансформації в структурі видатків Державного бюджету України в умовах воєнного стану й оцінити наслідки таких змін.

У ході проведення дослідження було застосовано методи аналізу і синтезу, системного підходу, порівняння, узагальнення, наукової абстракції.

Результати і обговорення. В умовах воєнного стану значно поглиблюються фіскальні виклики, які є наслідком різкого зростання видатків на оборону, закупівлю зброї та боєприпасів, відновлення критичної інфраструктури та соціальної підтримки постраждалого населення країни. Все це відбувається на фоні тимчасової окупації частини територій, міграції населення та загального падіння доходної бази державного бюджету. Так, в перший рік активної фази війни, видатки Державного бюджету України зросли на 81%, а дефіцит держбюджету досягнув позначки 17,62% ВВП (сальдо: – 914,7 млрд грн)¹. Певним компенсатором ситуації, що склалася, стали джерела зовнішнього фінансування “цивільного бюджету” (гранти та кредити країн-партнерок), які становили загалом 11,8% ВВП (2/3 дефіциту держбюджету в 2022 р.).

Аналогічна ситуація притаманна й бюджетним процесам у 2023-2024 рр. – розрив між внутрішніми доходами і видатками державного бюджету продовжував системно зростати: негативне сальдо за підсумками 2023 р. складало вже більше 1333,1 млрд грн, а в 2024 р. більше 1358,5 млрд грн.²

Зазнала суттєвих змін й структура видатків державного бюджету, особливо порівняно з 2021 роком. Якщо у 2021 р. видатки на оборону складали лише 8,56%, то у 2022 р. вони зросли до 42% загальних видатків (приблизно 34% ВВП), а в 2023 р. вже складали 52,3%³. В таких умовах дослідження збалансованості структури бюджетних видатків в системі публічних фінансів є не просто актуальним, а й життєво важливим з точки зору економічної безпеки держави і майбутнього української нації.

Але, слід зауважити, що в умовах воєнного стану деталізація видатків секторів безпеки та оборони закрыта для публічного дослідження, що слід вважати певним обмеженням для

¹ URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2022/> (дата звернення: 20.09.2025)

² URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2022/> (дата звернення: 20.09.2025)

³ URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2023/> (дата звернення: 20.09.2025)

грунтовного аналізу. Крім того, у 2023 році відбулися зміни у бюджетній класифікації – впроваджено нові бюджетні програми для спеціального фонду (міжнародна допомога на оборону), аналогів яких не було у статистичних даних попередніх років. Дослідження стосується виключно структури видатків державного бюджету і не включає видатки на рівні місцевих бюджетів. Аналіз видатків місцевих бюджетів на відновлення міститься в нашому окремому дослідженні (Кужелєв, 2025).

До початку активної фази війни у 2021 році видатки Державного бюджету України становили 1,49 трлн грн і їхня структура цілком відповідала тенденціям попередніх років (рис.1).

Рис. 1. Видатки Державного бюджету України (функціональна класифікація) у 2021 р., млн грн
Джерело: складено авторами за даними Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2021/> (дата звернення: 20.09.2025)

Тобто, найбільша частка видатків припадала на соціальний захист та соціальне забезпечення – 22,77%, другим за розміром напрямком були міжбюджетні трансферти – 13,6%, на третьому місці були видатки на обслуговування державного боргу – 10,44% або 155651,8 млн грн (які включено до групи видатків на загальнодержавні функції), витрати на оборону були не в пріоритеті та займали лише 8,56% або 127527,3 млн грн⁴. Таким чином, бюджет 2021 року можна вважати в цілому збалансованим, якщо не враховувати факт, що військові дії на сході країни та в Криму розпочалися у лютому 2014 року і фінансування оборони мало відбуватися в значно більших обсягах. Для оцінки рівня концентрації видатків в структурі бюджету можна використати Індекс Херфіндаля-Гіршмана (ННІ). У 2021 році його значення становило 0,14.

Починаючи з лютого 2022 року структура видатків Державного бюджету України зазнає фундаментальних трансформацій, загальна сума видатків становила вже 2705423,3 млн грн (рис. 2).

⁴ URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2021/> (дата звернення: 20.09.2025)

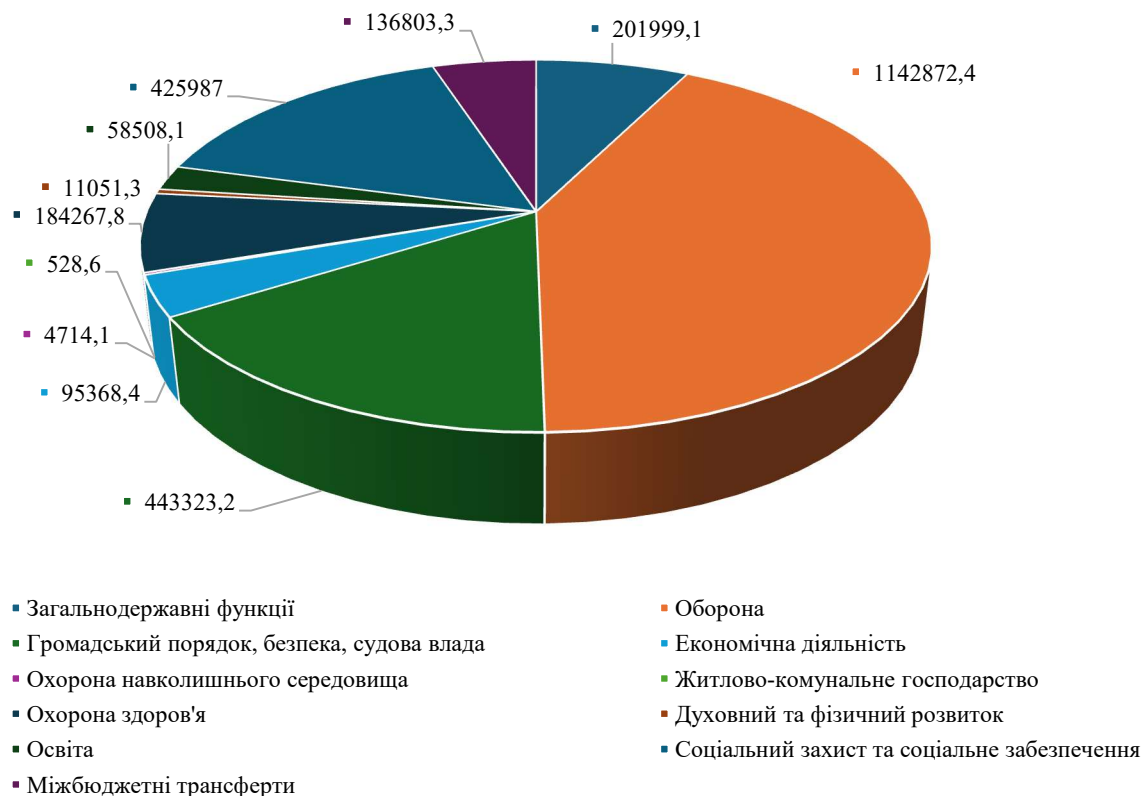

Рис. 2. Видатки Державного бюджету України (функціональна класифікація) у 2022 р., млн грн
Джерело: складено авторами за даними Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2022/> (дата звернення: 20.09.2025)

Питання фінансування ЗСУ й забезпечення війська зброєю та боєприпасами стали пріоритетом бюджетної політики, а відповідно на перше місце у видатках зайняла оборона – 42,24% або 1142872,4 млн грн (тобто одразу у 5 разів порівняно зі структурою 2021 року). Якщо враховувати видатки на громадський порядок і безпеку – 16,39%, то на фінансування силового блоку було витрачено 58,63% всіх видатків Державного бюджету України, а це фактично 32,5% ВВП країни (плановий показник на 2022 рік складав близько 6% ВВП). Це найбільший перерозподіл видатків державного бюджету на користь силового блоку в новітній історії України. Наочне представлення змін у структурі видатків до активної фази війни (2021 рік) та в перший рік бойових дій (2022 рік) відображено на рисунку 3.

Як видно з рисунку 3 видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення суттєво знизилися з 22,77% у 2021 році до 15,75 у 2022 році (і це враховуючи, що фактичний розмір соціальних виплат особливо внутрішньо переміщеним особам (ВПО) та постраждалим від військових дій зріс у абсолютному значенні з 339278,9 млн грн до 425987 млн грн). Тобто, масштаб витрат на війну був настільки більшим, що соціальні витрати відійшли на другий план у відносних значеннях в структурі видатків першого “воєнного” бюджету, але за підтримки донорів вдалося забезпечити своєчасні виплати пенсій, стипендій, допомоги ВПО та ін. суттєво скоротилися й частки інших “цивільних” витрат. Так, видатки на економічну діяльність впали з 12,14% в 2021 році, до 3,53% у 2022 році (більшість економічних програм було припинено після початку вторгнення), а видатки на охорону здоров'я з 11,44% до 6,81%. Постраждали й видатки на фундаментальне підґрунтя розвитку будь-якої країни – освіту (Дей, 2017; Kuzheliev, 2023), які знизилася з 4,28% у 2021 році, до 2,16% у 2022 році.

У 2023 році зазначені тенденції посилюються, а загальний обсяг витрат Державного бюджету України збільшився до 4014418,1 млн грн (рис. 4).

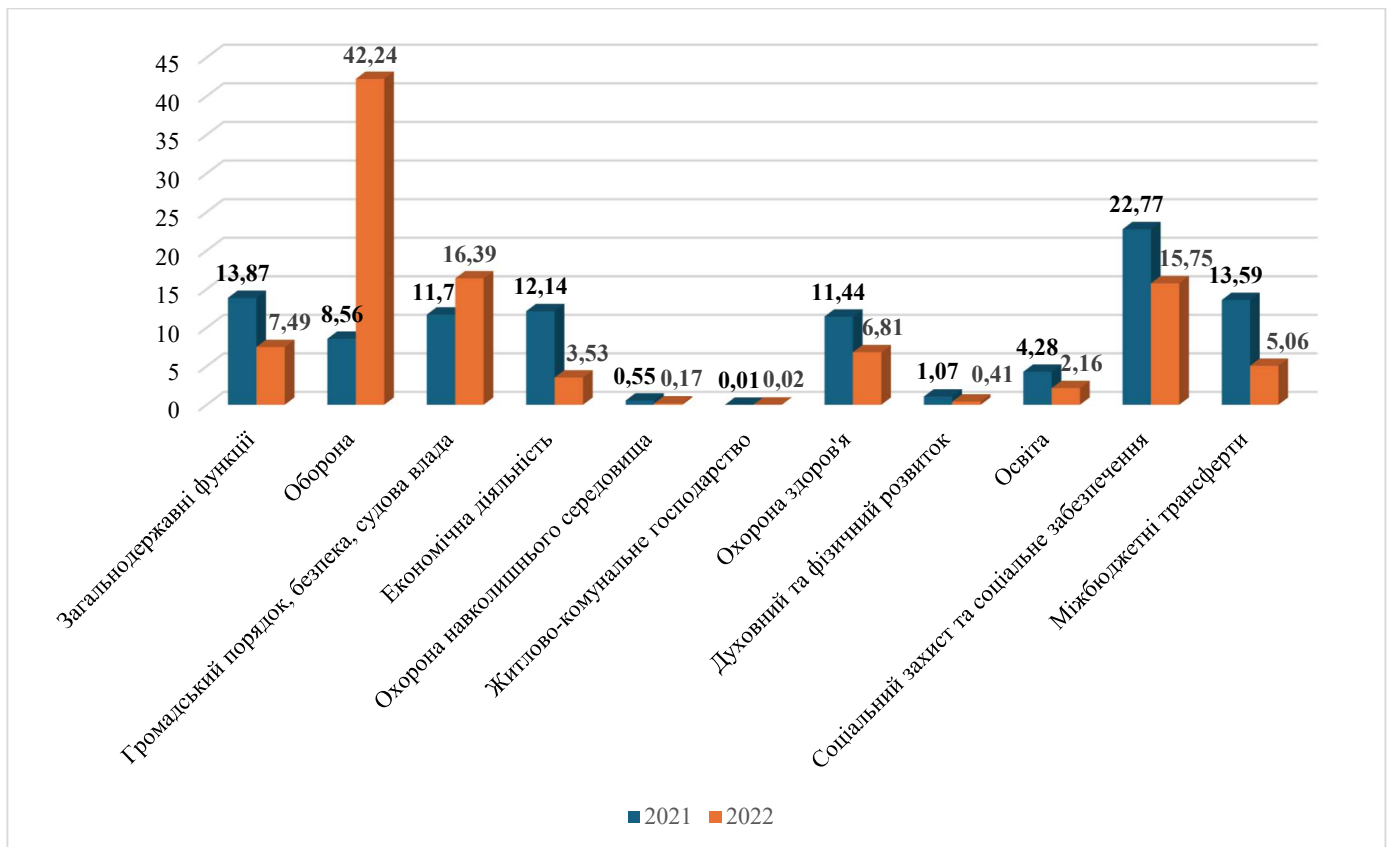

Рис. 3. Частка основних статей у структурі видатків Державного бюджету України (функціональна класифікація) у 2021–2022 рр., %

Джерело: складено авторами за даними Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2022/> (дата звернення: 20.09.2025)

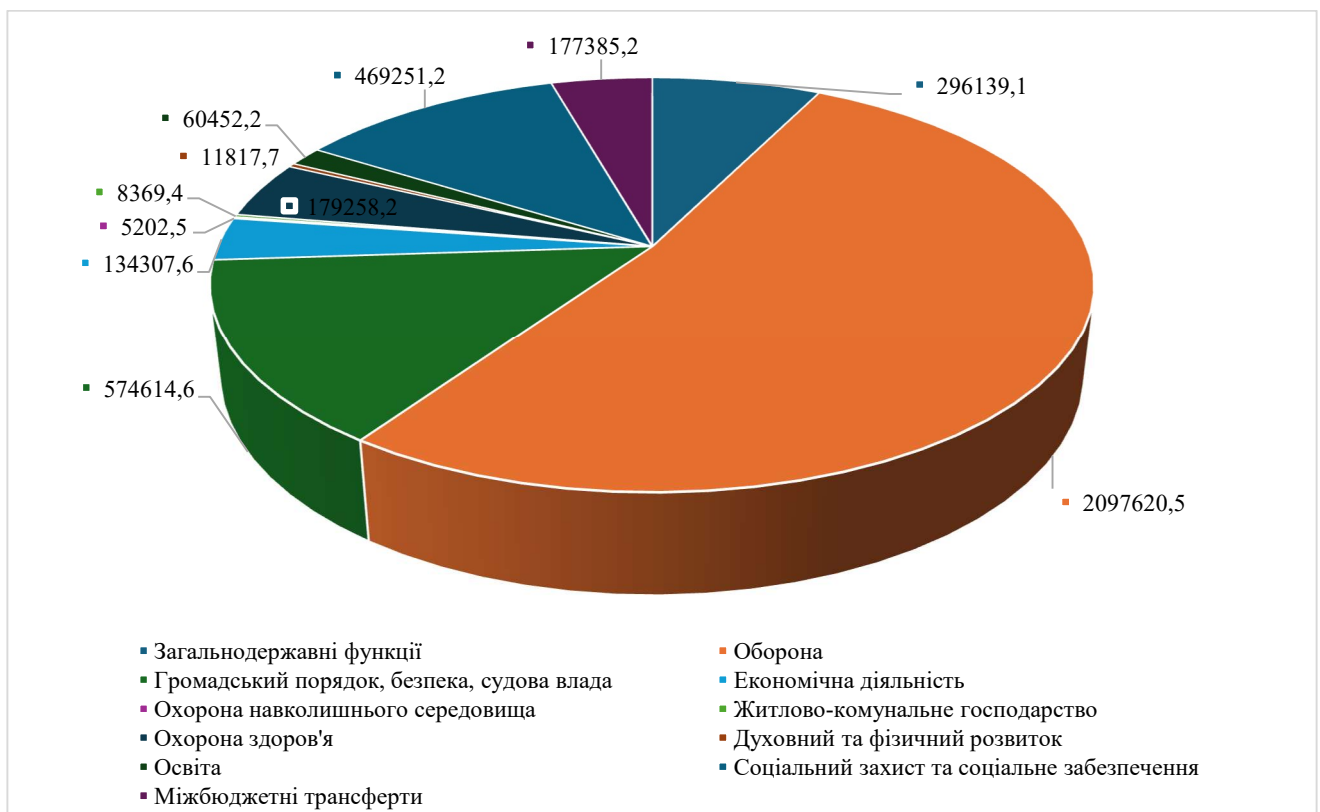

Рис. 4. Видатки Державного бюджету України (функціональна класифікація) у 2023 р., млн грн

Джерело: складено авторами за даними за даними Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2023/> (дата звернення: 20.09.2025)

Так, у 2023 році частка видатків на оборону зросла до 52,25%, а видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу перемістилися на друге місце – 14,31%. Всі інші напрямки бюджетного фінансування продовжили тенденцію зниження ваги в загальній структурі. Так, третє місце займали видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення 11,69% або 469251,2 млн грн (15,75% у 2022 році). Незважаючи на зростання потреб на медичні послуги з боку військових і цивільного населення (Кужелєв, 2024) доля витрат на охорону здоров'я впала до 4,47% (6,81% у 2022 році). Продовжили падіння й витрати на загальнодержавні функції – 7,38% (7,49% у 2022 році) та видатки на освіту – 1,51% (2,16% у 2022 році). Тобто, сукупно силовий блок (оборона та безпека) у 2023 році отримали 66,56% загальної суми видатків Державного бюджету України, а витрати на всі соціально-економічні функції становили 26,07%.

Індекс Херфіндаля-Гіршмана (ННІ) для структури видатків зріс у 2023 році до 0,32 (як зазначалося в 2021 році він становив 0,14), що свідчить про системне зростання залежності Державного бюджету України від однієї домінуючої категорії видатків. Таким чином, можна зробити висновок, що фактично Державний бюджет України в умовах дії воєнного стану став “військовим” й всі інші його витрати підпорядковані забезпеченню оборони країни, а близько третини ВВП за цей час перерозподілялося через видатки бюджету на оборону. Фактично це підтверджує тезу, що національна економіка у 2023 році вже повністю “стала на військові рейки” задля перемоги над загрозою знищення країни⁵.

У 2024 бюджетному році структура видатків в цілому зберіглася, загальні витрати склали 4486682,7 млн грн (рис. 5)

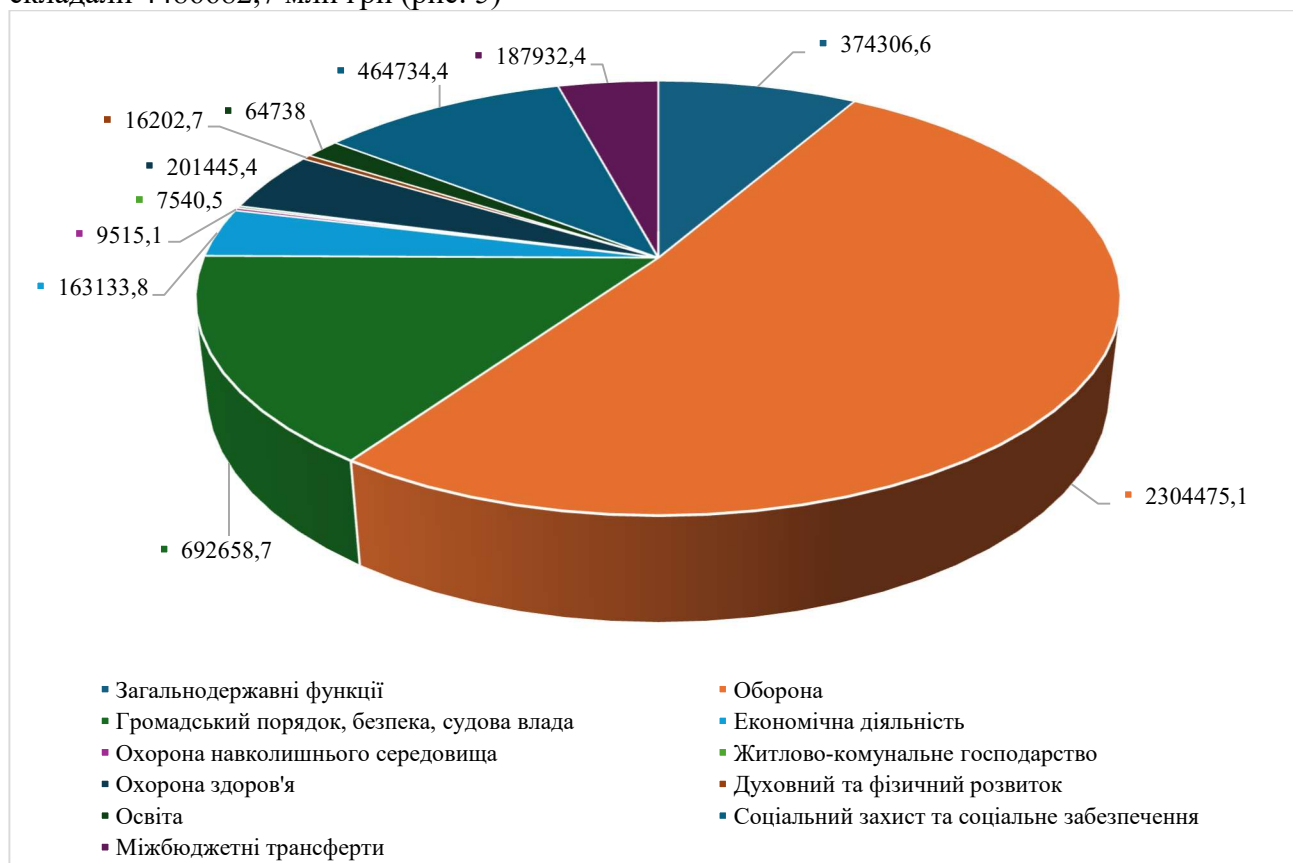

Рис. 5. Видатки Державного бюджету України (функціональна класифікація) у 2024 р., млн грн
Джерело: складено авторами за даними за даними Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2024/> (дата звернення: 20.09.2025)

⁵ URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/groshi-silnih-k-zminyuvavsya-oboronniy-byudzheth-1732120941.html> (дата звернення: 20.09.2025)

Частка видатків на оборону складала 51,36%, а видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу зросли до 15,44% (14,31% у 2023 році). Третє місце продовжили займати видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення 10,36% або 464734,4 млн. грн (11,69% у 2023 році). Доля витрат на охорону здоров'я майже не змінилася – 4,49% або 201445,4 млн. грн (4,47% у 2022 році). Витрати на загальнодержавні функції дещо зросли – 8,34% (7,38% у 2023 році), а видатки на освіту продовжили падіння – 1,44% (1,51% у 2023 році). І це вкрай негативна тенденція для українського суспільства, бо як відомо “ворог іде туди, де програє вчитель і священник” (Отто фон Бісмарк). Сукупно силовий блок (оборона та безпека) у 2024 році отримали 66,8% загальної суми видатків Державного бюджету України.

Якщо порівняти зміни у структурі видатків до війни (2021 рік) та через три роки активних бойових дій (2024 рік), то ситуація виглядає наступним чином (рис. 6).

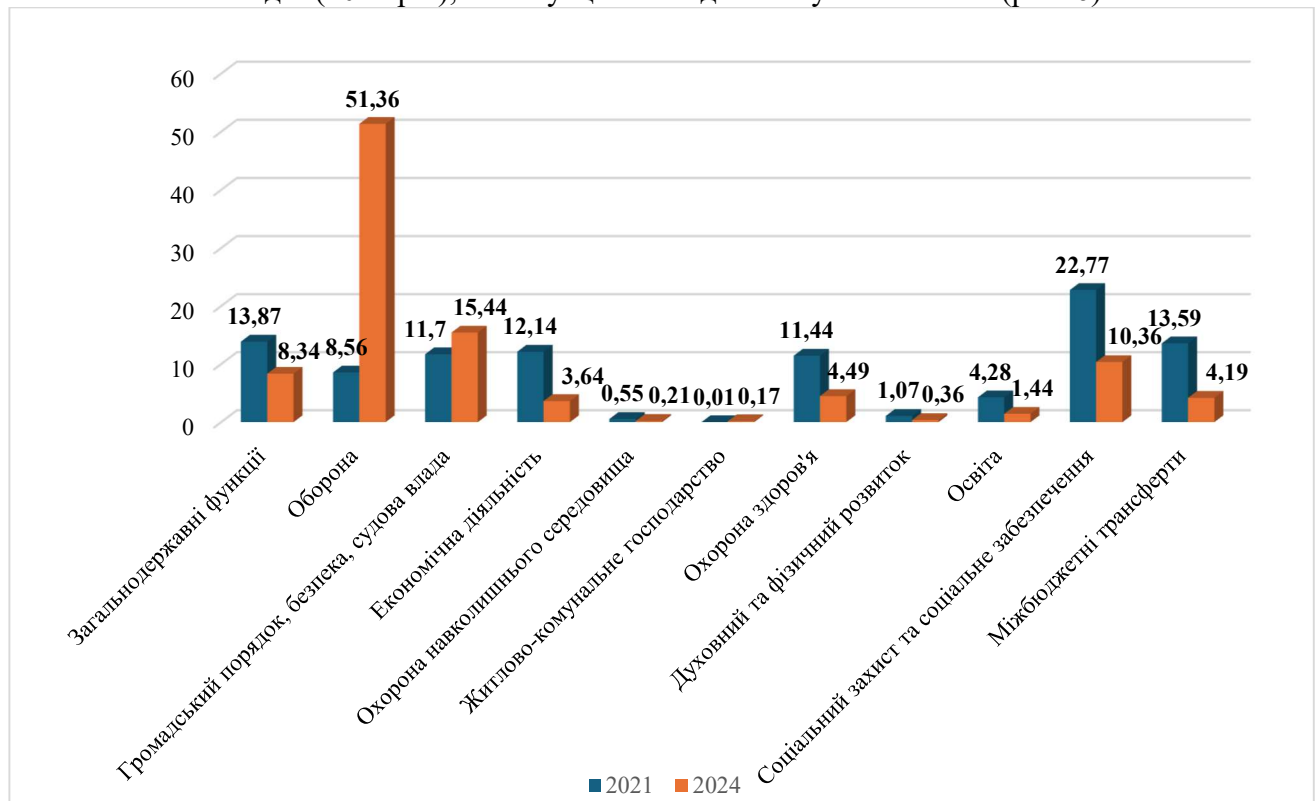

Рис. 6. Порівняння частки основних статей у структурі видатків Державного бюджету України (функціональна класифікація) у 2021 та 2024 рр., %

Джерело: складено авторами за даними за даними Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2024/> (дата звернення: 20.09.2025)

Як видно з рисунку 6 у 2024 році продовжили свій розвиток основні тенденції структурних змін у видатковій частині Державного бюджету України, які зумовлено потребами воєнного стану в країні.

Високий рівень дефіциту Державного бюджету України зумовлений поєднанням двох чинників, викликаних умовами воєнного стану: падінням доходної бази на тлі постійного зростання витрат на силовий блок, а також необхідністю виконання соціальних функцій держави та відбудови (Базилюк, 2025). Це потребує використання ефективних інструментів залучення інвестицій (Венгер, 2025).

Висновки. Таким чином, можна зробити наступні висновки щодо динаміки структури видатків Державного бюджету України в умовах воєнного стану. Поточні видатки за аналізований період в абсолютному значенні зросли втричі з 1490258,9 млн грн у 2021 році до 4486682,7 млн грн у 2024 році. Це свідчення збільшення витрат на оборону, утримання економічної системи та населення під час війни на фоні системного падіння ВВП. Головним драйвером таких змін стало різке зростання у фінансуванні потреб оборони та безпеки після 24 лютого 2022 року. Військовий пріоритет в сфері публічних фінансів став безальтернативним

для збереження української державності, що й зумовило перерозподіл бюджетних ресурсів з інших сфер суспільного життя (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, духовний та фізичний розвиток тощо). Звісно, така ситуація, з одного боку, є об'єктивно необхідною для виживання країни, з іншого – вона продукує низку наслідків та ризиків у довгостроковій перспективі. Домінування видатків силового блоку призводить до згортання економіки та деградації рівня людського капіталу. Системне скорочення видатків на освіту призведе в перспективі до відтоку кваліфікованих викладачів (і процес вже почався), зниженню якості трудових ресурсів та падінню інноваційного потенціалу країни. Недофінансування охорони здоров'я населення підвищує рівень смертності та скорочує якість та тривалість життя громадян. Мінімізація видатків на екологію та ЖКГ підвищує ризики погіршення екології для майбутніх поколінь та буде потребувати значно більших витрат у найближчій перспективі – після перемоги доведеться одночасно і відновлювати зруйновані об'єкти і модернізувати застарілу інфраструктуру, що потребуватиме великих коштів.

Тому пріоритетом досліджень має стати розробка стратегії збалансування пріоритетів розподілу ресурсів Державного бюджету України. Необхідно відновити баланс між оборонними потребами, соціальними видатками та фінансуванням освіти, медицини та інноваційного розвитку. Слід також переглянути процедури коригування бюджетних програм, які дозволять гнучко та динамічно переглядати їх у відповідь на зміни на фронті та в тилу. Оптимізації потребує й система управління державним боргом з урахуванням різкого зростання за аналізований період витрат на його обслуговування. Треба вже активізувати роботу державних органів щодо залучення міжнародної допомоги під відбудову країни після перемоги.

Список використаних джерел

1. Лютий І., Медведкова Н. Сучасна парадигма фінансової політики держави та особливості її реалізації в умовах війни на території України. *Фінанси України*. 2023. № 6. С. 61–74. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.06.061>
2. Крисоватий А. Воєнні реалії фіскального простору публічних фінансів України. *Світ фінансів*. 2023. Вип. 1. С. 8–30. URL: <https://doi.org/10.35774/sf2023.01.008>
3. Радіонов Ю.Д. Управління бюджетними видатками в умовах війни. *Фінанси України*. 2024. № 10. С. 7–29. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.10.007>
4. Скорик М., Чемерис Т. Аналіз впливу повномасштабної війни на державний бюджет України. *Молодий вчений*. 2023. №5 (117). С. 179–183. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-35>
5. Тимошенко М. В. Аналіз держбюджету 2023 в контексті викликів сьогодення. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки*. 2024. №1(40). С. 66–77.
6. Ватаманюк-Зелінська У.З., Прицак Я.М., Зелінський М.-П.Б. Особливості формування та виконання державного бюджету України в умовах воєнного стану. *Економічний простір*. 2023. №185. С. 26–31. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/185-5>
7. Рожко О., Залужна З. Особливості політики обмежень у бюджетуванні органів державної влади в період воєнного стану. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2023. №2 (223). С. 115-123. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/15>
8. Качула С. В. Методологічні підходи до фінансового аналізу та оцінки ефективності бюджетних видатків. *Ефективна економіка*. 2025. №8. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.10>
9. Chugunov I., Liubchak I. Vatulov A., Titarchuk M., Chugunov V., Zaychuk S. State budget expenditures under martial law: Case of Ukraine. *Public and Municipal Finance*. 2025. Vol. 14(2). pp. 52–63. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.14\(2\).2025.06](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.14(2).2025.06)

10. Кужелєв М. О., Нечипоренко А.В., Стабіас С. М. Видатки місцевих бюджетів на відновлення: тенденції, виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2025. №78. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-27>
11. Дей М. О. Проблеми фінансування освіти в контексті децентралізації управління в Україні. *Management of higher education quality : problems and prospects*. London : IASHE, 2017. С. 13–16.
12. Kuzheliev M., Zherlitsyn D., Nechyporenko A., Lutkovska S., Mazur H. Distance learning as a tool for enhancing university academic management processes during the war. *Problems and Perspectives in Management*. 2023. №21(2-si). pp. 23–30. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.04](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.04)
13. Кужелєв М. О., Нечипоренко А. В. Фінансування охорони здоров'я в умовах глобальних викликів: український досвід. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2024. № 1(13). С. 85–94. URL: <https://doi.org/10.32750/2024-0109>
14. Базиліук Я., Власенко Р., Власюк О. та ін. Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності : експ.-аналіт. доп. / за заг. ред. Я. Жаліла. Київ : НІСД, 2025. 104 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.03>
15. Венгер В. В., Кушніренко О. М. Формування моделі публічно-приватного партнерства як основи інвестиційної політики України. *Економічний вісник Донбасу*. 2025. №1(79). С. 86–94. URL: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-86-94](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-86-94)

References

1. Lyuty, I., Miedviedkova, N. (2023), “The modern paradigm of the financial policy of the state and the features of its implementation under the war on the territory of Ukraine”, *Finansy Ukrainy*, 6, 61–74. <https://doi.org/10.33763/finukr2023.06.061>
2. Krysovaty, A. (2023), “Military realities of the fiscal space of public finances in Ukraine”, *Svit finansiv*, 1, 8–30. <https://doi.org/10.35774/sf2023.01.008>
3. Radionov, Y. D. (2024), “Management of budget expenditures in wartime”, *Finansy Ukrainy*, 10, 7–29. <https://doi.org/10.33763/finukr2024.10.007>
4. Skoryk, M., Chemerys, T. (2023), “Analysis of the impact of a full-scale war on the state budget of Ukraine”, *Molodyi vchenyi*, 5 (117), 179–183. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-35>
5. Tymoshenko, M. V. (2024), “Analysis of the state budget 2023 in the context of today’s challenges”, *Visnyk Pryazovskoho Derzhavnogo Tekhnichnoho Universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, 1(40), 66–77.
6. Vatamaniuk-Zelinska, U., Pritsak Y., Zelinsky M.-P. (2023), “Features of the formation and execution of the state budget of Ukraine under martial law”, *Ekonomichniy prostir*, 185, 26–31. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/185-5>
7. Rozhko, O., Zaluzhna, Z. (2023), “Features of constraint policy in budgeting of state authorities during martial law”, *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, 2(223), 115–123. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/15>
8. Kachula, S. V. (2025), “Methodological approaches to financial analysis and the assessment of budget expenditure efficiency”, *Efektivna ekonomika*, 8. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.10>
9. Chugunov, I., Liubchak, I. Vatulov, A., Titarchuk, M., Chugunov, V., Zaychuk. S. (2025), “State budget expenditures under martial law: Case of Ukraine”, *Public and Municipal Finance*, 14(2), 52–63. [http://dx.doi.org/10.21511/pmf.14\(2\).2025.06](http://dx.doi.org/10.21511/pmf.14(2).2025.06)
10. Kuzheliev, M. O., Nechyporenko, A. V., Stabias, S. M. (2025), “Local budget expenditures on reconstruction: trends, challenges and prospects”, *Ekonomika ta suspilstvo*, 78. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-27>
11. Dei, M. O. (2017), “Problems of financing education in the context of decentralization of governance in Ukraine”, *Management of higher education quality : problems and prospects*. London : IASHE, 13–17.

12. Kuzheliev, M., Zherlitsyn, D., Nechyporenko, A., Lutkovska, S., Mazur, H. (2023), "Distance learning as a tool for enhancing university academic management processes during the war", *Problems and Perspectives in Management*, 21(2-si), 23–30. [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.21\(2-si\).2023.04](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.21(2-si).2023.04)

13. Kuzheliev, M. O., Nechyporenko, A. V. (2024), "Financing of healthcare in the context of global challenges: the Ukrainian experience", *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, 1(13), 85–94. <https://doi.org/10.32750/2024-0109>

14. Bazyliuk, Y., Vlasenko, R., Vlasyuk, O., et al. (2025) *Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh vysokykh voennykh ryzykiv ta hlobalnoi nestabilnosti* [Ukraine's economic security amid high military risks and global instability], NISS, Kyiv, Ukraine. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.03>

15. Venger, V. V., Kushnirenko, O. M. (2025), "Forming a Model of Public-Private Partnership as the Basis of Ukraine's Investment Policy", *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 1(79), 86–94. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-86-94](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-86-94)

Стаття надійшла до редакції 30.09.2025

Рецензовано 20.11.2025

Опубліковано 30.11.2025

Стаття опублікована відповідно до ліцензії Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)